

Stortingets presidentskap
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Anmodning til Stortingets presidentskap om særlovgivning av kommisjonsarbeidet

Stortinget oppnevnte 14. juni 2018 ved eget vedtak en *kommisjon for å granske fornorskingspolitikk og urett overfor samer, kvener og norskfinner* i henhold til mandatet som fremgår av innstillingen fra Stortingets presidentskap jf. Innst. 408 S (2017-2018). Granskningens formål er å legge grunnlag for anerkjennelse av samers, kveners og norskfinners erfaringer i møte med norske myndigheters politikk og virksomhet. Kommisjonen skal gjøre en historisk kartlegging, belyse virkninger og foreslå tiltak for videre forsoning.

Medlemmer i Sannhets- og forsoningskommisjonen består av generalsekretær Dagfinn Høybråten, leder, professor Ivar Bjørklund, Tromsø, stipendiat Håkon Hermanstrand, Kolvareid, biskop emeritus Per Oskar Kjølaas, Tromsø, professor Pia Lane, Oslo, seniorrådgiver Anne Kalstad Mikkelsen, Hamarøy, museumsleder Marit Myrvoll, Evenes, professor emeritus Einar Niemi, Vadsø, professor Anne Julie Semb, Oslo, høyskolelektor Liv Inger Somby, Kautokeino, professor emeritus Aslak Syse, Oslo, førsteamanuensis Ketil Zachariassen, Tromsø.

Kommisjonen har etter drøftinger funnet det hensiktsmessig å anmode om at det tilrettelegges for en særlov som kan sikre;

- a) enklere innsyn i klausulert arkivmateriale,
- b) en tydeliggjøring av taushetsplikt og anledningen kommisjonen har til å behandle personopplysninger,
- c) offentlige myndigheter og profesjonsutøveres anledning til å avgi relevante taushetsbelagte opplysninger til kommisjonen.

Behandlingen av personopplysninger i kommisjonens arbeid er ansett som nødvendig for å utføre en granskning av allmenn interesse etter personvernforordningen artikkel 6 nr. 3. For at kommisjonen skal kunne gjennomgå historien i dybden og få tilstrekkelig grunnlag for sitt arbeid, må det få tilgang til opplysninger som er underlagt taushetsplikt. Det legges til grunn at det hverken vil være hensiktsmessig eller tilstrekkelig å basere formidling av opplysninger utelukkende på samtykke.

Sannhets- og forsoningskommisjonen følger reglene om taushetsplikt i lov 10. februar 1967 om *behandlingsmåten i forvaltningssaker* (forvaltningsloven) §§ 13 flg. De av kommisjonens medlemmer og de i sekretariatet som har forskerkompetanse kan få arkivinnsyn etter forvaltningsloven § 13 d. Kommisjonen kan ut over dette få arkivinnsyn etter forvaltningsloven § 13 b. I begge tilfellene må innsynet vurderes for hver gang det søkes innsyn i henholdsvis kommunale, fylkeskommunale eller Arkivverkets arkiver. Dette er lite hensiktsmessig med tanke på tidsbruk. Det er videre et spørsmål om forvaltningslovens lovhjemler er for snevre med tanke på det brede mandatet kommisjonen arbeider etter. En slik fremgangsmåte er også lite hensiktsmessig med tanke på at en bør unngå å «strekke» foreliggende unntakshjemler og slik risikere å uthule formålet med for vid tolkning av foreliggende regelverk.

Kommisjonen har i arbeidet behov for tilgang til opplysninger som er underlagt lovbestemt taushetsplikt. Bestemmelsene i forvaltningsloven om rettslige grunnlag for unntak og begrensninger i taushetsplikten gir forvaltningsorganer adgang til, men ingen plikt til å formidle opplysninger til kommisjonen. Det er nødvendig med regler som unntar fra taushetsplikt og som gir kommisjonen tilgang til nødvendige opplysninger slik at kommisjonen kan gjøre et grundig og tilfredsstillende arbeid. Når det gis en særlov som åpner for innhenting av taushetsbelagt informasjon, vil det videre være rimelig å inn ta klare bestemmelser om varig taushetsplikt for kommisjonen. Dette kan forvise avgivere av ellers taushetsbelagt informasjon om reglene som gjelder. Dette kan øke tilliten til kommisjonen og bidra til at flere vil meddele relevant og viktig informasjon.

Det har vært avholdt to møter med Arkivverket, henholdsvis 8. mai og 12. juni 2019. Tilbakemeldingen fra Arkivverket er at de ønsker å tilrettelegge for kommisjonens tilgang til arkivene på best mulig måte, og det fremheves at en generell hjemmel for innsyn i klausulerte arkiv for kommisjonen ville lette tilgangen til arkivmaterialet betraktelig.

Kommisjonen har kommet til at den vil anmode Stortinget om å vedta en særlov for kommisjonens arbeid som ivaretar behovet for tilgang til opplysninger som er taushetsbelagt. Vedlagt følger utkast til mulig utforming av en særlov med kommentarer til de foreslåtte bestemmelsene som dekker opp for kommisjonens behov med kommentarer til de enkelte bestemmelsene. Utkastet er basert på tidligere, liknende særlovgivninger, særlig på bestemmelsene i lov 19 juni 2009 nr. 73 om utvalg som skal undersøke forhold knyttet til at personer med kjent psykisk lidelse har tatt liv med nødvendige tilpasninger.

Det er kommisjonens særlige behov for opplysninger som er nødvendige for å kunne kartlegge fornorskningen og vurdere om, i hvilken grad og eventuelt på hvilken måte den har fått urettmessige konsekvenser, som er retningsgivende for bestemmelsene. Reglene vil virke klargjørende for personer når de avgir sensitive opplysninger, særlig for offentlige myndigheter og profesjonsutøvere med lovbestemt taushetsplikt, men også når avgivelse av informasjon er basert på et frivillig, informert samtykke.

Vennlig hilsen

Dagfinn Høybråten
leder
Sannhets- og forsoningskommisjonen
—
kommisjonen@uit.no
77 64 60 91

Vedlegg 1: Utkast til lov om kommisjonen for å granske fornorskingspolitikk og urett overfor samer, kvener og norskfinnere (Sannhets- og forsoningskommisjonen) i henhold til Stortingets oppnevning 14. juni 2018.

Vedlegg 1

Utkast til lov om kommisjonen for å granske fornorskingspolitikk og urett overfor samer, kvener og norskfinner (Sannhets- og forsoningskommisjonen) i henhold til Stortingets oppnevning 14. juni 2018

§ 1. Formål

Formålet med loven er å gi kommisjonen oppnevnt av Stortinget 14. juni 2018 for å granske fornorskingspolitikk og urett overfor samer, kvener og norskfinner (Sannhets- og forsoningskommisjonen), tilgang på opplysninger som er nødvendige for å få utført sitt arbeid i henhold til mandatet.

Kommentar: Formålsbestemmelsen gir uttrykk for bakgrunnen for loven. Formålet med loven er å gi kommisjonen tilgang til nødvendig taushetsbelagt informasjon, slik at kommisjonen skal kunne utføre sin oppgave på en god måte. Kommisjonens mandat setter rammer for hvilke opplysninger kommisjonen kan behandle.

§ 2. Opplysninger til kommisjonen

Uten hinder av taushetsplikt kan kommisjonen gis de opplysninger som er nødvendige for kommisjonens arbeid

Kommentar: Bestemmelsen er foreslått tilnærmet lik § 2 i lov 19.06.2009 nr. 73 om utvalg som skal undersøke forhold knyttet til at personer med kjent psykisk lidelse har tatt liv.

Enhver har anledning til å gi opplysninger til kommisjonen som er nødvendige for kommisjonens arbeid. Offentlige myndigheter og profesjonsutøvere med taushetsplikt kan gi opplysninger til kommisjonen uten å bryte lovbestemt taushetsplikt, og også andre som utfører oppgaver på vegne av offentlige tjenester og instanser kan gi opplysninger til kommisjonen uten hinder av taushetsplikt. Bestemmelsen omfatter i tillegg innsyn i informasjon som finnes i klausulert arkivmateriale.

§ 3 Behandling av sensitive personopplysninger

Kommisjonen kan behandle sensitive personopplysninger som er nødvendige og relevante for formålet med kommisjonens arbeid uten at det foreligger samtykke fra de personer opplysningene gjelder.

Kommentar: Bestemmelsen er foreslått tilnærmet lik § 3 første ledd i lov 19. juni 2009 nr. 73 om utvalg som skal undersøke forhold knyttet til at personer med kjent psykisk lidelse har tatt liv.

Det legges til grunn at det er nødvendig å innhente informasjon uavhengig av samtykke fra den/de informasjonen gjelder. Dette medfører samtidig en strikt taushetsplikt for kommisjonens medlemmer.

Bestemmelsen fastslår at kommisjonens behandling av personopplysninger skal være saklig relevant i henhold til mandatet. Kommisjonen skal påse at opplysningene som blir innhentet er nødvendige for formålet.

§ 4. Taushetsplikt

Medlemmene av kommisjonen og enhver som utfører tjeneste eller arbeid for kommisjonen har taushetsplikt etter reglene i forvaltningsloven av 10. februar 1967 §§ 13 til 13 f.

Når personer som nevnt i første ledd mottar opplysninger som er undergitt strengere taushetsplikt enn det som følger av forvaltningsloven, skal tilsvarende strenge taushetsplikt gjelde.

Taushetsplikt som nevnt i andre ledd er ikke til hinder for at opplysningene bringes videre i den grad den som har krav på taushet samtykker, dersom opplysningene gis i statistisk form, anonymiseres eller dersom de er alminnelig tilgjengelig andre steder.

Taushetsplikten gjelder også etter at vedkommende har avsluttet tjenesten eller arbeidet og etter at kommisjonen har avsluttet sin virksomhet.

Kommentar: Bestemmelsen er foreslått tilnærmet lik lov 19. juni 2009 nr. 73 om utvalg som skal undersøke forhold knyttet til at personer med kjent psykisk lidelse har tatt liv § 4 første og andre, fjerde og femte ledd.

I *første ledd* fastslås den ordinære forvaltningsrettslige taushetsplikten for kommisjonens medlemmer. Dette er regulert i 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven), men er tatt inn i loven av pedagogiske årsaker og for å gi et mer fullstendig bilde av kommisjonens arbeid. Etter første ledd har også personer som utfører tjeneste eller arbeid for kommisjonen taushetsplikt. I tillegg til kommisjonsmedlemmene omfatter taushetsplikten personer som bistår kommisjonen som eksperter, sekretærer, konsulenter og lignende. Det er ikke noe krav til at vedkommende står i et kontraktsmessig forhold til kommisjonen, så lenge vedkommende saklig eller faglig sett utfører en oppgave som utgjør en naturlig del av kommisjonens arbeid.

I den grad loven tillater at opplysningene gis videre jf. tredje ledd, skal det også være tillatt for dem som utfører arbeid for kommisjonen. Praktisk viktig er det at opplysninger som har statistisk form, ved at individualiserende kjennetegn utelates, eller som er tilgjengelig andre steder, kan gis videre. Det samme gjelder dersom den som har krav på taushet, samtykker. Forvaltningsloven § 13 b tillater et stykke på vei at opplysninger gis videre til andre personer i samme forvaltningsorgan eller til andre organ.

I *andre ledd* understrekes at når personer som nevnt i første ledd mottar opplysninger som er undergitt strengere taushetsplikt enn det som følger av forvaltningsloven, skal tilsvarende strenge taushetsplikt gjelde. Bestemmelsen angir en videre taushetsplikt for kommisjonen enn de bestemmelser om taushetsplikt som fremgår av forvaltningsloven. Dette er av særlig betydning når det gjelder kommisjonenes innsyn i taushetsbelagt informasjon om personsensitive opplysninger som blir innhentet i forbindelse med arkivinnsyn. Denne bestemmelsen henger nært sammen med at enhver har anledning til å gi opplysninger til kommisjonen, jf. lovforslaget § 2. Siden ingen kan bli nektet å gi opplysninger til kommisjonen, må loven til gjengjeld begrense den tillatte bruken av opplysningene.

I *tredje ledd* framgår at taushetsplikten ikke er til hinder for at opplysningene bringes videre i den grad den som har krav på taushet samtykker, dersom opplysningene gis i statistisk form, ved at individualiserende

kjennetegn utelates («anonymisering») eller dersom de er alminnelig tilgjengelig andre steder. Reglene tilsvarer forvaltningsloven 13 a.

I *fjerde ledd* er det presisert at taushetsplikten gjelder også etter at kommisjonen har avsluttet sin virksomhet, både for kommisjonsmedlemmer og andre som har utført tjeneste eller arbeid for kommisjonen.

§ 5. Ikrafttredelse mv.

§§ 1 til 4 trer i kraft straks. Når kommisjonen har avlevert sin utredning, kan §§ 1 til 3 oppheves.

Kommentar: Virketiden for bestemmelsene i §§ 1 til 3 bør være tidsbegrenset ut fra at kommisjonen ikke skal arbeide permanent. Etter slutført arbeid, vil det ikke være behov for lovbestemmelsene i §§ 1 til 3. Taushetsplikten etter § 4 vil fortsatt gjelde.

